

Motion till riksdagen 2025/26:1503

av Jamal El-Haj (-)

Brister i arbetsskadeutredningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka rättssäkerheten i arbetsskadeutredningen genom att tydliggöra Försäkringskassans utredningsansvar, förenkla reglerna och avskaffa undantag som orimligt begränsar möjligheten till ersättning, särskilt för psykiska och smittrelaterade skador, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra effektiviteten och likabehandlingen i arbetsskadeförsäkringen genom kortare handläggningstider, samordning mellan AFA och Försäkringskassan samt ökade resurser för kvalitetssäkring och tillsyn av beslutsprocessen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Arbetsskadeförsäkringen är en central del av det svenska trygghetssystemet. Den ska ge skydd åt människor som skadas eller blir sjuka till följd av sitt arbete. Två aktörer är här särskilt viktiga: Försäkringskassan, som ansvarar för den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen, och AFA Försäkring, som hanterar de kollektivavtalade försäkringarna.

Syftet är tydligt – ingen arbetstagare ska stå utan stöd eller ersättning när arbetsmiljön orsakar skada. Men trots detta finns återkommande kritik mot hur arbetsskadeärenden utreds och hanteras.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har visat att Försäkringskassan inte alltid fullgör sitt utredningsansvar. I många ärenden görs ingen prövning av om skadan kan vara arbetsrelaterad, särskilt när det gäller psykiska eller stressrelaterade besvär. Det innebär att arbetstagare riskerar att falla mellan stolarna och bli utan ersättning, trots att skadan kan ha tydlig koppling till arbetsmiljön.

Lagstiftningen innehåller undantag som försvårar bedömningen. Psykiska och psykosomatiska skador är särskilt svåra att få godkända, liksom skador som har

samband med konflikter på arbetsplatsen eller vantrivsel. Samtidigt är smittskador i många fall undantagna, trots att de i praktiken kan vara direkt arbetsrelaterade, vilket blev tydligt under pandemin. Detta skapar ett system där liknande skador bedöms olika, och där rättssäkerheten kan ifrågasättas.

Riksrevisionen har visat att handläggningen varierar och inte alltid håller hög kvalitet. Enskilda arbetstagare får därmed olika utfall beroende på vilken handläggare eller vilken typ av skada som prövas. Detta strider mot principen om likabehandling.

Handläggningstiderna kan vara mycket långa. Många arbetstagare lever under stor ekonomisk och psykisk press under tiden deras ärenden prövas. Även om AFA ofta erbjuder ett snabbare system, kan samspelet mellan de olika försäkringarna skapa förvirring och otydlighet för den enskilde.

Forskning har pekat på att ekonomiska incitament inom systemet kan påverka både arbetsgivare och försäkringsaktörer. När ansvaret delas mellan flera parter är risken att ingen fullt ut tar ansvar för utredningen. Resultatet blir ett ineffektivt system där det ibland är slumpen som avgör om en arbetstagare får rätt till ersättning.

Arbetskadeutredningen är i dag inte tillräckligt effektiv, rättssäker eller rättvis. Lagstiftningen behöver ses över för att bli tydligare och mer konsekvent, samtidigt som myndigheternas utredningsansvar måste skärpas. Ingen arbetstagare ska behöva förlora trygghet och ersättning på grund av otydliga regler, bristande handläggning eller långdragna processer.

Jamal El-Haj (-)